

nye *tštenija* galleria Kino-Fot 703:ssa sekä taidekeskus Puškinskaja 10:ssa. Näiden tapahtumien puitteissa ilmestyy myös kolme suppealevikkistä kirjallisuuslehteä – vaikka herääkin kysymys, ovatko lehdet kenties pikemminkin edellytys näille tapahtumille. Lehdet ovat *AKT*, joka julkaisee nykyrunoutta, *LiteraTŠE* (yhteyksineen legendaariseen Konstantin Kuzminskiin²) ja *Slovolov*, joka puolestaan on omistettu virtuaaliselle runoudelle.

Vuonna 2006 johdin itse kahta kirjallisuustapahtumaa – uudenlaista, radikaalia kirjallisuusiltaa *mai_ zimoj* kahvila Knigi i kofessa, ja maanantaisia kirjallisuusiltoja musiikki- ja kirjallisuusklubi Platformassa. Jälkimmäisten tarkoitus oli tuoda esille pietarilaisen runouden suuria nimiä. Tällä hetkellä molemmat paikat ovat sulkeneet ovensa ja huhtikuusta 2007 lähtien olen vetänyt runousohjelmaa ”Runoutta taivaalla”, joka järjestetään Revoljutsija-klubilla.

Pietarista löytyy myös kirjallisuusohjelmaa, joka on ammatillisyleisön sijasta suunnattu klubinuorisolle, mm. klubeilla Stirka, Point, Siti-bar jne. Näiden ohjelma on yleensä sekoitus runojen lukua ja dj-musiikkia. Muuten kirjallisuusiltoja järjestetään enemminkin sattumanvaraisesti, esimerkiksi julkaisutilaisuuksien tai vaikkapa kirjailijavierailujen yhteydessä. Silloin tällöin tapahtumia järjestetään kaupungin kirjallisuusaiheisissa museoissa, taidegallerioissa ja kirjastoissa. Pietarin kirjallisuusvuosi huipentuu toukokuuhun, jolloin Valkeat Yöt -festivaalin lisäksi kaupungissa järjestetään myös kaksi vuotuista kirjallisuusfestivaalia. Pietarin sillat -tapahtuma on järjestetty jo neljä kertaa. Tapahtuma kestää kaksi viikkoa käsittäen kirjallisuuskilpailuja, retrospektiivisen katsauksen eri kirjallisuusryhmien aloittelevien kirjailijoiden tuotantoon sekä

vierailijaohjelman, jossa venäläisen nykyrunouden megatähdet (esimerkiksi Bahit Kenžejev tai Dmitri Vodennikov) esiintyvät yhdessä tuntemattomampien kirjailijoiden kanssa. Tapahtuman kuraattorit ovat yhteydessä yllämainittuun kirjallisuusorganisaatio Piiteriin.

Toinen toukokuun festivaaleista on Uusien runoilijoiden festivaali, josta allekirjoittanut on päävastuussa. Festivaalin tarkoitus on esitellä kiinnostavia uusia pietarilaiskirjailijoita, samoin kuin tuoda Pietariin kuuluisia eri sukupolvien runoilijoita muista kaupungeista sekä ulkomailta. Tähän mennessä festivaali on järjestetty jo kuusi kertaa. Kutsutut runoilijat voivat osallistua tapahtumaan ainoastaan kerran, ja festivaalin yhteydessä julkaistaan valikoima, johon on painettu tietoa kaikista osallistuvista runoilijoista sekä otteita näiden tuotannosta. Tämän festivaalin raameissa yleensä myös keskustellaan jostakin nykyrunoudelle ajankohtaisesta teemasta tai ongelmasta – keskustelua kun

Pietarissa ei synny kovin usein, varsinkaan siksi, ettei kaupungissa ole omaa kriittistä kirjallisuusjulkaisua.

Darja Suhovei

*Venäjän kielestä suomentanut
Mari Raami*

Viitteet

- ¹ Lyhenne ”OGI” tulee sanoista *Objedinennoje Gumanitarnoje Izdatelstvo*. OGI on paitsi humanistisen alan kirjallisuutta julkaiseva kirjapaino, myös kuuluisa moskovalainen klubi, jonka yhteydessä toimii kirjakauppa (suom. huom.).
- ² Konstantin Kuzminski (s. 1940) on runoilija ja neuvostoemi-grantti. Kuzminskin toimitama, vuonna 1980 USA:ssa ilmestynyt avantgarde- ja undergroundrunouden antologia *Golubaja laguna* (Sininen laguuni) on kulttuuriteoksen maineessa. (suom. huom.).

Ylevän poetiikka ja imperiumin runous

Harsha Ram: *The Imperial Sublime: A Russian Poetics of Empire*. Madison: The University of Wisconsin Press, 2003.

Kiinnostus Venäjään ja Neuvostoliittoon imperiaalisena tilana on viime vuosina tullut korostetusti esille Venäjä-tutkimuksen eri osa-alueilla, kuten *Ab Imperion* ja *Kritikan* kaltaiset monitieteelliset lehdet osoittavat. Ilmiö liittyy Neuvostoliiton hajoamisen lisäksi erityisesti historian- ja kulttuurintutkimuksen piirissä 1970-luvun lopulta vaikuttaneisiin tutkimusuuntiin, joihin usein viitataan jälkikoloniaalisen kritiikin nimellä ja joiden tiennäyttäjät on

ollut Edward Saidin pioneeriteos *Orientalism* (1978).

Venäläisen kirjallisuuden tutkimuksen osalta käänntekevä teos tässä mielessä on *Cambridge Studies in Russian Literature* -sarjassa ilmestynyt Susan Laytonin *Russian Literature and Empire: Conquest of the Caucasus from Pushkin to Tolstoy* (1994). Kuten Laytonin teoksen alaotsikko osoittaa, romantiikan kirjallisuudelle keskeinen Kaukasus-topos on osoittautunut hedelmälliseksi aineistoksi kun venäläistä kirjallisuuskaanonina on uudelleenarvioitu imperiaalisen ja koloniaalisen vallankäytön näkökulmasta. Teoksesta tekee

arvokkaan muun muassa tiivistetty esitys Kaukasus-teeman tutkimuksesta neuvostoajalla. Laytonin oma tutkimus eroaa neuvostotutkimuksesta jo lähtökohtaisesti siinä, että realismin sijasta se painottaa kirjallisuuden tapaa tuottaa mielikuvien maantieteitä, jotka venäläisessä kirjallisuudessa Puškinista alkaen ovat merkinneet erityisesti kaukasuslaisen tilan poetiikkaa. Monika Greenleafin Puškin-monografia *Pushkin and Romantic Fashion: Fragment, Elegy, Orient, Irony* (1994) käsittelee aihepiiriä Laytonin tapaan saidilaisittain, ja molemmat tutkimukset lukeutuvat mielestäni venäläisen kirjallisuushistorian uusiin perusteoksiin. Laytonin ja Greenleafin jälkeen ehkä huomattavin yritys käsitellä venäläistä kirjallisuutta tästä tutkimusnäkökulmasta on Ewa M. Thompsonin *Imperial Knowledge: Russian Literature and Colonialism* (2000), joka kattaa historiallisesti laajemman ajanjakson kuin Laytonin teos, mutta jonka tutkimusote ei vakuuta Laytonin ja Greenleafin tavoin.

Harsha Ram jatkaa tutkimuksellaan *The Imperial Sublime: A Russian Poetics of Empire* (2003) Laytonin viitoittamalla tiellä mutta historiallista perspektiiviä laajentaen ja kysymyksenasettelun painopisteitä muunnellen. Ramin mielenkiinnon kohde on kirjallisen kulttuurin ja imperiaalisen vallankäytön välinen dynaaminen vuorovaikutus sekä sen erityisyys Venäjällä. Mutta toisin kuin Layton, joka keskittyy tietyn maantieteellisen alueen symbolisiin merkityksiin venäläisen kirjallisuuden historiassa, Ramin historioinnin kohde on hänen ”imperiaaliseksi yleväksi” kutsumansa venäläisen runouden traditio. Tämän tutkimuksellisen avainkäsitteen avulla Ram pureutuu runoilijan, vallanpitäjän suosion ja valtakunnan laajenemisen monimutkaiseen yhtälöön muun mu-

assa Lomonosovin, Deržavinin, Gribojedovin, Küchelbeckerin, Puškinin ja Lermontovin runouden näkökulmasta. Hän johtaa ylevän käsitteen Longinuksesta Boileauin kautta Lomonosovin ”korkeaan tyyliin” (*vysokii stil*) ja siten venäläisen imperiaalisen retoriikan juurille. Ramin tutkimuksen arvo onkin myös siinä, miten se osoittaa 1700-luvun kirjallisen kulttuurin merkityksen myöhemmän kirjallisuuden tavoille esittäen Venäjän valtakunnan laajenemista itään ja etelään.

Ramin tutkimus ulottuu 1700-luvun alkupuoliskolta 1840-luvulle. Se siis kattaa ajanjakson, jona eurooppalaisten esikuvien mukainen korkeakirjallinen runous ja sen peruslinjaukset vakiintuivat venäläisen kulttuurin käytänteisiin. Ram tarkastelee ennen muuta niitä lajityyppisidonnaisia konventioita, joiden avulla runoilijat estetisoivat imperiaalisen vallan Pietari I:n ajalta lähtien. Hänen innovatiivinen näkemyksensä ylevän käsitteen yhteydestä valtakunnan laajenemiseen ja sen esittämiseen runoudessa tarjoaa uuden näkökulman runouden lajien historiaan, erityisesti venäläisen runouden ikuisuuskysymykseen oodin ja elegian välisestä suhteesta. Ramin mukaan 1700-luvun oodirunouden *seremoniaalinen ylevä* muuttui 1800-luvulla romantiikan murroksen myötä sekä etelään kohdistuneen ekspansion tarjoaman maantieteellisen tilan puitteissa artikuloitukseksi *elegiseksi yleväksi*.

Ramin *The Imperial Sublime* on, paitsi vakuuttava analyysi ylevän poetiikasta, kiehtova kertomus sen muodonmuutoksesta

imperiumin runoudessa retoriikasta estetiikaksi. Lomonosovin persoonattomat ylistysrunot Katarina Suuresta ja valtakunnan laajuudesta muuttuvat Deržavinin horatiaanisiksi oodeiksi, joissa lyyrinen subjekti sijoittaa itsensä imperiaaliseen tilaan viitoittaen tietä Puškinin ja Lermontovin runoudessa huipentuvalla, Kaukasuksen vuoristomaisemaa vasten rakentuvalla ja romantiikan estetiikasta ammentavalle elegiselle identiteetille. Gribojedovin ja Küchelbeckerin uudelleentulokinta ”imperiaalisen ylevän” valossa on Ramin tutkimuksellisen paradigman kannalta haasteellisin, mutta siinäkin hän tulee osoittaneeksi, että perinteinen käsitys dekabristi-runoilijoiden kapinasta tsaarinvaltaa vastaan näyttäytyy uudessa valossa, kun kapina suhteutetaan siihen, miten nämä runoilijat kirjoituksissaan esittivät Venäjän valtiollisena ja imperiaalisenä tilana.

Ramin palkittu teos on osoitus siitä maailmallisesta suunnasta, jonka myös venäläisen kirjallisuuden huippututkimus on viime vuosina ottanut omakseen. Slavistiikan alalla perinteikäs tarkka filologinen tekstianalyysi yhdistyy kykyyn ajatella laajassa historiallisessa ja yhteiskunnallisessa kontekstissa ja käyttää hyväkseen humanististen ja yhteiskuntatieteiden yleisiä teorianmuodostuksen suuntauksia. Näin syntyy venäläisen kirjallisuuden tutkimusta, joka avaa uusia näkymiä Venäjätutkijoille mutta avautuu myös Venäjä-tutkimuksen ulkopuolelta tuleville lukijoille.

Sanna Turoma

Opas venäläisyyteen